

UN Bulletin

časopis OSN v České republice

8/2006

Tato historická událost je milníkem mírového procesu v této zemi.

Kofi Annan o volbách v Kongu

Foto: OSN/DPI

V Demokratické republice Kongu proběhly 30. července celonárodní volby. Na území státu ve střední Africe, který zaujímá rozlohu přibližně jako západní Evropa, ale má jen několik kilometrů silnic, působí od roku 1999 pozorovatelská mise OSN (MONUC). Osmdesát procent vojenského a policejního personálu MONUC je nasazeno ve východní části Konga, kde se i po třech letech po ukončení občanské války stále střetávají konžské a cizí ozbrojené jednotky. Při ochraně obyvatel, zajišťování bezpečnosti a logistiky asistovalo při těchto prvních demokratických volbách v zemi za posledních 45 let více než 17 tisíc příslušníků MONUC z 58 zemí, mimo jiné i z České republiky.

V 53 tisících volebních místnostech roz-

Volby v Kongu

hodovalo 26 milionů voličů nejen o tom, kdo se na příštích pět let stane prezidentem, ale vybírali také 500 zástupců do Národního shromáždění. A měli z čeho vybírat. K účasti ve volbách bylo zaregistrováno 32 prezidentských kandidátů, včetně současného prezidenta Josepha Kabily, a 267 politických stran – do Národního shromáždění kandidovalo přes 9 tisíc osob.

Předvolební kampaň se v této zemi, kde většina voličů nemá s volbami žádnou zkušenost, neobešla bez politického napětí. Volební místnosti, které se kvůli násilnostem ve volební den neotevřely,

přijímaly voliče v den následující. Konání voleb v relativním klidu pochválil i generální tajemník OSN.

Volby monitorovalo asi 45 tisíc místních a 1500 mezinárodních pozorovatelů. Nezávislá volební komise nyní přepočítává volební lístky. Začátkem srpna komise oznámila, že výsledky nebudou známy dříve než koncem měsíce. OSN varuje před zveřejňováním předčasných odhadů volebních výsledků a vyzývá ke klidu a trpělivosti. Pokud žádný z prezidentských kandidátů nezíská většinu hlasů, bude se druhé kolo prezidentských voleb konat 15. října.

Obsah

Vybrané novinky v knihovně IC OSN

The Creation of the United Nations Headquarters (Vznik centrály OSN)
2005, 54 minut, anglický jazyk

Dokument *A Workshop for Peace* oživuje práci předních světových architektů, kteří byli po druhé světové válce pověřeni vytvořením „centrály míru“, jež by odrážela světovou touhu po budoucnosti bez válek. Tento 54 minutový film vypráví příběh mezinárodní skupiny talentovaných architektů, kteří přetvořili naděje a ideály začínající organizace do významného architektonického komplexu skla, oceli a mramoru.

Governance for the Future (Vláda pro budoucnost)
2006, UNDP

Publikace s podtitulem „Demokracie a rozvoj v nejméně rozvinutých zemích“ zachycuje důležité kroky podstoupené nejhudššími zeměmi světa na cestě k dosažení lepšího vládnutí. Tato zpráva Rozvojového programu OSN dokládá, že chudoba není nepřekonatelnou překážkou demokracie. Zdůrazňuje však také potřebu silnějšího partnerství mezi nejméně rozvinutými zeměmi a mezinárodní komunitou, pokud má být zachována schopnost těchto zemí udržet trend rozvoje a vytvořit si vlastní lidské kapacity a instituce. Dále se publikace zabývá otázkou korupce, největší překážkou rozvoje. Jde o první zprávu OSN zabývající se výhradně výzvami v oblasti vládnutí v 50 nejhudších státech světa.

World Drug Report 2006 (Zpráva o drogách 2006)
UNODG

Jeden z nejsrozumitelnějších přehledů globálních trendů obchodu s nezákonnými drogami.

Zpráva obsahuje kapitolu tématicky zaměřenou na kanabis, zdaleka nejvíce produkovanou, obchodovanou a užívanou drogu ve světě. Zpráva též zdůrazňuje slabiny v globálním systému kontroly obchodu s drogami, především nabídku heroínu v Afghánistánu a poptávku po kokainu v Evropě. Analýza trendů sahající 10 a více let zpátky je prezentovaná v 1. díle. 2. díl obsahuje statistiky.

The Least Developed Countries Report 2006 (Zpráva o nejméně rozvinutých zemích 2006)
UNCTAD

První část zprávy se zabývá aktuálními ekonomickými trendy

v nejméně rozvinutých zemích a dosaženým pokrokem na cestě ke splnění rozvojových cílů. Druhá část zprávy se zaměřuje na otázku rozvíjení kapacity produkce v rozvojových zemích. Zpráva ukazuje, že v téměř všech nejméně rozvinutých zemích existuje nerovnováha mezi nárůstem pracovní síly, který je velmi rapidní díky růstu populace, a hodnotou růstu kapitálu a technologických procesů, který je obecně pomalý. Rozvoj kapacity produkce by měl být v samém centru národních a mezinárodních strategií vedoucích k podpoře ekonomického růstu a redukce chudoby v těchto zemích.

Informační centrum OSN

- Vytváří a spravuje internetovou stránku OSN v češtině;
- vydává UNbulletin a tiskové zprávy v češtině a angličtině;
- poskytuje informace prostřednictvím e-mailové služby UN INFO on-line;
- udržuje přímý kontakt se sdělovacími prostředky, nevládními organizacemi, státními a vzdělávacími institucemi prostřednictvím tiskových konferencí, seminářů a přednášek o všech aspektech činnosti OSN;
- spravuje veřejnou knihovnu s více než 12 000 publikacemi, dokumenty a periodiky OSN;
- zodpovídá dotazy veřejnosti na dění v systému světové organizace;
- organizuje vzdělávací semináře pro studenty základních, středních a vysokých škol;
- organizuje výstavy, filmové projekce a informační kampaně, provozuje audiotéku a videotéku;
- poskytuje informační a technickou podporu projektům z oblasti mezinárodních vztahů, vzdělávání, ochrany menšin apod. (např. Pražský Model OSN);
- vydává publikace, filmy a další informační materiály OSN v českém jazyce;
- do sídla OSN v New Yorku podává zprávy o politickém vývoji ve své hostitelské zemi (tzv. systém včasného varování).

Obsah čísla

2 Novinky v knihovně IC OSN

4 Události OSN

Blízkovýchodní konflikt

5 Fakta a čísla OSN

Stav světových měst v 21. století
Mírové mise OSN

7 Názory

Ashraf Jehangir Qazi
Kofi Annan

UNbulletin

Editor
Candida Horňáková
Vydavatel
Informační centrum OSN v Praze
Objednávky
IC OSN, nám. Kinských 6
150 00 Praha 5
Tel: (+420) 257 199 831-2
Fax: (+420) 257 316 761
E-mail: unicprg@osn.cz
www.osn.cz

UNbulletin je časopis OSN v České republice.
Možno objednávat také elektronickou verzi časopisu.

Vychází zpravidla jednou za měsíc, je distribuován bezplatně.
Ev. č. MK ČR E 14551
Tišťeno na recyklovaný papír.

Blízkovýchodní konflikt

14. srpna 2006 V den, kdy Rada bezpečnosti (RB) přijala rezoluci 1701, trval ozbrojený konflikt mezi Izraelem a hnutím Hizballáh v jižním Libanonu již jeden měsíc. Zatímco zpravodajské agentury denně přinášely informace o počtech zabitých a zraněných na obou stranách, o množství uprchlíků a humanitární krizi, přispěla zdánlivě zdlouhavá jednání RB u mnoha lidí k pocitu frustrace. Mezinárodní společenství, které před 61 lety svěřilo tomuto orgánu OSN základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, čekalo na rozhodnutí o řešení porušení míru na Blízkém východě.

Představitelé OSN, počínaje generálním tajemníkem, hlavním koordinátorem humanitární pomoci nebo vysokou komisařkou pro lidská práva, se opakovaně vyslovili pro okamžité příměří mezi znepřátelenými stranami a pro vyslání mezinárodních sil do této oblasti. Právo Izraele bránit se proti útokům Hizballáhu nebylo předmětem sporu. Charta OSN totiž „neomezuje, v případě ozbrojeného útoku na některého člena Organizace spojených národů, přirozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu, dokud Rada bezpečnosti neučíní opatření k udržení mezinárodního míru“. Bez rezoluce, kterou RB vyzvala k okamžitému příměří, mohly oboustranné útoky pokračovat. Přijatá rezoluce 1701, která předpokládá rozmístění 15 tisíc libanonských vojáků v jižním Libanonu a následné stažení izraelské armády z tohoto území, však může být základem dlouhodobé mírové dohody.

Smrt pozorovatelů OSN

Rada bezpečnosti již dříve prostřednictvím svého předsedy reagovala na dva incidenty tohoto konfliktu. Jedním bylo zabití čtyř neozbrojených vojenských pozorovatelů OSN, příslušníků Pro-

Pozorovatelská stanice OSN u jiholibanonského města Chiam zasažená během letectvého bombardování 24. července.

zatímních jednotek OSN v Libanonu (UNIFIL), kteří přišli o život 24. července při izraelském leteckém útoku na jejich stanoviště. „Jsem šokován a hluboce zneklidněn bombardováním, kterým izraelské síly zjevně úmyslně zasáhly postavení pozorovatelů OSN v jižním Libanonu,“ prohlásil generální tajemník. „K útoku došlo poté, co mě izraelský premiér Ehud Olmert osobně ujistil, že pozice OSN v oblasti budou před izraelskou palbou chráněny.“ Mluvčí OSN uvedl, že útok pokračoval i během záchranných operací. Kofi Annan i Rada bezpečnosti vyzvali k ochraně personálu Organizace spojených národů a vybídli Izrael k důkladnému prošetření incidentu a zveřejnění výsledků tohoto vyšetřování.

Rezolucí 1701 byla mise UNIFIL rozšířena, její mandát byl změněn a prodloužen do 31. srpna 2007. Mimo dohlížení na dodržování příměří bude až 15 tisíc příslušníků modrých přileb pomáhat libanonské vládě při vojenské kontrole nad jižním Libanonem a hlídat hranice tohoto státu proti vniku zbraní nebo cizích ozbrojenců. Příslušníci UNIFIL budou také asistovat při humanitární činnosti a při návratu uprchlíků.

Kana

Druhou událostí, která způsobila šok a vysloužila si jednotné mezinárodní odsouzení bylo izraelské bombardování obytné budovy v jiholibanonském městě Kana, při němž zemřely desítky civilistů, převážně dětí. Pár hodin poté vystoupil generální tajemník před Radou bezpečnosti a dosti silnými slovy vyzval její členy k odsouzení tohoto útoku a k vydání výzvy k okamžitému ukončení vojenských akcí. Varoval Radu bezpečnosti před nečinností. „Autorita a postavení této rady je v sázce,“ prohlásil Annan. Rada bezpečnosti se na mimořádném zasedání shodla na prohlášení jejího předsedy, ve kterém vyjádřila „hlubokou lítost nad ztrátou nevinných životů a smrtí civilistů v tomto konfliktu“. V prohlášení rada vyzvala k ukončení násilí a zároveň zdůraznila naléhavost dosažení dlouhodobého a udržitelného příměří. Prostřednictvím svého předsedy rada také naléhala na všechny strany tohoto konfliktu, aby poskytly okamžitý a neomezený přístup dodávkám humanitární pomoci.

Humanitární krize

Během měsíc trvajícího konfliktu bylo zabito více než tisíc civilistů. Humanitární agentury OSN hovoří o milionu libanonských uprchlíků, kteří tvoří téměř čtvrtinu populace tohoto státu. V Izraeli zemřelo v důsledku útoků ze strany Hizballáhu asi 120 lidí – vojáků i civilistů. Útoky na obyvatelstvo a civilní infrastrukturu jsou přitom porušením mezinárodního práva. Obě strany konfliktu, Hizballáh i Izrael, útočily nejen v bezprostřední blízkosti pozic mírových sil OSN, ale mířily i na konvoje s dodávkami humanitární pomoci. Příslušníci mise UNIFIL pomáhali při evakuaci civilního obyvatelstva nebo při distribuci potravin a vody. Vyprošťovali zraněné ze zřícených budov a poskytovali zdravotní ošetření. Mimo UNIFIL v oblasti operuje něko-

„V myslích a srdcích jsme s civilisty Libanonu, Izraele a Palestiny, kteří denně žijí v atmosféře násilí a kteří, tak jako mnozí další v této oblasti světa, spoléhají na Spojené národy, že naleznou řešení současné krize.“

Prohlášení generálního tajemníka OSN na zasedání Rady bezpečnosti 20. července 2006

lik specializovaných agentur a programů OSN, včetně Světového potravinového programu, Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky, Světové zdravotnické organizace, Dětského fondu OSN nebo Rozvojového programu OSN. Jejich úsilí však bylo dosavad značně omezeno tíživou bezpečnostní situací. Mimo dodržování příměří proto prioritou OSN zůstává umožnění pravidelného a bezpečného přístupu humanitárním pracovníkům a dodávkám pomoci pro postižené obyvatele. Žádost o financování koordinované pomoci OSN na první tři měsíce v hodnotě 149 milionů dolarů, která byla vyhlášena 24. července, byla k dnešnímu dni naplněna z 50%.

Stav světových měst

Jeden jediný člověk může převrátit chod historie. V roce 2007 se tento člověk buď přestěhuje nebo narodí ve městě. Tento moment demografové popíší jako chvíli, kdy svět vstoupil do nového tisíciletí urbanistické reality, ve kterém většina obyvatel bude žít ve městech. Zároveň tato nová éra zaznamená nárůst počtu obyvatel chudinských čtvrtí (tzv. slamů) - číslo přehoupávající se přes hranici jedné miliardy. Jeden ze tří obyvatel měst bude žít v neadekvátním bydlení, s žádným či pouze základním vybavením. Proces urbanizace bude charakterizován třemi důležitými trendy. Největší města se budou nacházet v rozvojových zemích. Tzv. „meta města“ s více než 20 miliony obyvateli se v Asii, Americe či Africe nadále rozrůstají. Růst těchto měst vyžaduje decentralizovanější formu správy a existenci pevnějších vztahů mezi správními orgány. Do středu pozornosti se také dostává dopad „meta měst“ na životní prostředí. Dále, i přes rozvoj „meta měst“ bude většina migrantů směřovat do menších měst s méně než jedním milionem obyvatel. Již nyní více než polovina světové městské populace žije ve městech s méně než 500 000 obyvateli. Přírodní přírůstek obyvatel (spíše než migrace) a přetvoření venkovské a zemědělské půdy na městské oblasti jsou hlavními příčinami růstu městské populace. Třetí významný trend je, že 95 procent rozvoje v nadcházejících dvou desetiletích proběhne v městech rozvojových zemí, která v roce 2030 budou domovem téměř 4 miliard lidí (tvořící 80 procent světové městské populace). Tento vývoj nicméně přinese chudobu a sociální nerovnost. Rozvoj měst bude probíhat paralelně s vytvářením a růstem chudinských čtvrtí v těchto regionech. Pokračující hrozba konfliktu v několika zemích Afriky je dalším nezanedbatelným faktorem přispí-

vajícím k rozvoji chudinských čtvrtí. Urbanizace může být také pozitivní silou pro rozvoj lidstva. Vysoce urbanizované země mají zpravidla vyšší příjem, stabilnější ekonomiku, silnější instituce a jsou schopny lépe čelit nestálosti světové ekonomiky. Města vytvářejí příležitosti pro zaměstnání a investice. Navzdory enormnímu potenciálu přinést prosperitu, bohatství, jež města vytvářejí, automaticky nevede k potlačení chudoby. Naopak rozdíl mezi chudými a bohatými roste stejně jako populace chudinských čtvrtí. Analýza programu OSN pro lidská osídlení (UN-HABITAT) ukazuje, že nemocnost a úmrtnost je mnohem vyšší v oblastech chudinských čtvrtí než v ostatních městských částech. Zpráva o stavu světových měst 2006/7 (The State of the World's Cities Report 2006/7) poskytuje přehled problémových oblastí společných pro města a chudinské čtvrti. Věnuje se také jejich vztahu k dosahování Rozvojových cílů tisíciletí (MDG). Zpráva zdůrazňuje, že úspěšnost boje proti chudobě ve světě je závislá na efektivní funkci měst. Autoři zprávy upozorňují také na tři související otázky: rozvojové cíle mohou sloužit jako vhodné schéma pro propojení možností měst s cílem zlepšit kvalitu života; dosažení rozvojových cílů je závislé na kapacitě vlád redukovat chudobu a sociální nerovnost a převrátit současný trend růstu chudinských čtvrtí; zlepšení životních podmínek obyvatelů chudinských čtvrtí bude mít automaticky pozitivní vliv na dosažení rozvojových cílů. I přes statistiky ukazující, že díky přístupu k službám žije městská populace kvalitnější život než venkovská, zpráva naznačuje, že městská chudoba v rozvojových zemích se stává stejně tak závažnou jako chudoba na venkově. Popsány jsou pozoruhodné podobnosti mezi chudinskými čtvrtěmi a venkovem. Např. podvýchá

a hlad tvoří téměř stejně výrazný problém v obou typech osídlení. Výskyt HIV/AIDS je výrazně vyšší v městských oblastech než na venkově. Studie dále ukázaly, že děti žijící v chudinských čtvrtích měst mají větší předpoklady zemřít na malárii, pneumonii, AIDS či na spalničky než ty žijící mimo tyto oblasti. Existuje také souvislost mezi bydlištěm a šancí na získání práce. Francouzská studie zjistila, že žadatelé o zaměstnání bydlící v chudých oblastech měli menší šanci na pozvání k pracovním pohovorům. Toto zjištění pouze dále odhaluje skutečnost existence „dvou měst v jednom městě“. Chudinské čtvrti nejsou pouze ukázkou špatné úrovně bydlení, nedostačujících služeb a potírání lidských práv, ale též odhalují přístup městských společností, které nerovnost nejenom tolerují, ale dokonce podporují. Zpráva odkrývá novou městskou realitu, ve které obyvatelé chudinských čtvrtí umírají mladší, trpí hladem a nedostatkem vzdělání. V roce 1990 činila populace obývajících chudinské čtvrti světa téměř 715 milionů. Dnes se číslo vyšplhalo až k 998 milionům lidí. Mezinárodní společenství si nemůže dovolit tuto komunitu, která představuje druhou největší cílovou skupinu MDG, ignorovat. Rozvojové cíle proto musí být směřovány i na tuto znevýhodněnou a zranitelnou skupinu. Obyvatelé v chudinských čtvrtích často žijí v obtížných společenských a ekonomických podmínkách. UN-HABITAT používá 4 činitele (tzv. degrees of shelter deprivation) pro měření stupně závažnosti podmínek života v chudinských čtvrtích: nedostatek vody, nedostatek hygienických zařízení, přelidnění a „netrvalá“ obydlení. Pátý ukazatel, kterým je míra ochrany vlastnických práv, je velmi obtížné sledovat. Zpráva o stavu světových měst prezentuje analýzu těchto činitelů a umožňuje propojení získaných informací s přijímanými strategie-

v 21. století

mi. Rozvoj programů je tedy přesnější a systematictější, lépe přizpůsoben specifické lokalitě a situaci. Zpráva poskytuje přehled stavu chudinských čtvrtí ve světě s ohledem na pět zmíněných činitelů:

Špatná obydli

Podle odhadu nemá 133 milionu lidí žijících ve městech rozvoje světa trvalá obydli. Analýza nicméně ukazuje, že světová data týkající se trvalosti obydli jsou nepřesná. To je důsledkem hodnocení trvalosti především podle trvalosti konstrukcí namísto trvalosti polohy a souladu se stavebními směrnici. Analýza ukazuje, že pokud bereme v úvahu též stav střech a zdí, namísto pouze podlah, výsledky poskytují mnohem realističtější pohled na situaci.

Nedostatek životního prostoru

Přelidnění je ukázkou sociální nerovnosti a skrytou formou bezdomovství. V roce 2003, přibližně 20 procent populace rozvojových zemí (401 milionu lidí) žilo v obydli s nedostatečným prostorem, kde se 3 až 4 lidé dělili o ložnici. Tyto podmínky vedou k nárůstu nemocnosti, dětské úmrtnosti a k negativnímu společenskému chování. Zpráva zdůrazňuje, že v takovýchto podmínkách je nebezpečnost šíření infekcí velmi vysoká.

Limitovaný přístup k vodě

V roce 2002 bylo množství ošetřené vody v městských oblastech odhadováno na 95 procent. Nic-

méně termín „ošetřená voda“ ne vždy znamená vodu bezpečnou, její dostatek a dobrou přístupnost. Podrobnější výzkum ukazuje, že získávání vody z vodovodního kohoutku je luxus, který si mohou dopřát pouze dvě třetiny světové populace. Např. v Addis Abebě (Etiopie) průzkum agentury UN-HABITAT ukázal, že procento obyvatel s přístupem k vodě žijících v městech s nízkým příjmem klesl z 89 procent na 21 procent, když definice „přístupu k vodě“ obsahovala také proměnné jako cenu a kvalitu.

Nedostatečný přístup k hygieně

Přes 25 procent populace v rozvojových zemích (560 milionů obyvatel) nemá dostatečné hygienické zázemí. Průzkum ukazuje, že zatímco ve městech jihovýchodní a jižní Číny došlo ke zlepšení situace, ve městech Afriky a východní Asie nemá velká část populace k hygienickým zařízením přístup. Extrémně špatná situace je v Afghánistánu, kde má pouze 16 procent populace možnost užívat toalety. Neadekvátní hygiena je něco jako tiché tsunami, způsobující vlny nemocí a úmrtí.

Nedostatečná ochrana vlastnictví

Masová vystěhovávání chudinských čtvrtí ve městech je na pováženu, zejména v oblastech subsaharské Afriky a Asie, kde k vystěhovávání dochází často z důvodu vytvoření prostoru pro rozsáhlé infrastruktury nebo „zkrášlení města“. Globální výzkum ukazuje, že mezi lety 2000 a 2002 bylo 6,7 milionu lidí nuceno opustit své domovy v 60 zemích, ve srovnání s 4,2 miliony v předchozích dvou letech. Mnoho těchto přesunů nebylo právně podloženo. Nicméně, vyhodnocování dat je komplikované. UN HABITAT momentálně pracuje na novém

systému hodnocení míry ochrany vlastnických práv.

V minulosti byla problematika chudoby ve městech zanedbávána. S přijetím MDG v roce 2000 se však toto téma dostalo do středu pozornosti. Program OSN pro lidská sídla zdokonalil monitorování a vyhodnocování dat a ohodnotil pokrok v dosahování MDG ve více než 100 zemích podle tří kritérií: míra růstu, procento a velikost populace chudinských čtvrtí. Výsledky ukázaly zajímavé skutečnosti. Země úspěšné v redukci všech tří kritérií v posledních 15 letech mají mnoho společných rysů. Vlády těchto zemí přijaly dlouhodobou politiku prevence rozšiřování a tvorby nových chudinských čtvrtí. Mnoho z nich realizovalo reformy bydlení a podpořilo ochranu vlastnických práv. V mnoha zemích mají zlepšení v jedné oblasti významný dopad na redukci rozsahu chudinských čtvrtí, a to zejména ve městech, která trpí pouze jedním nebo dvěma výše zmíněnými činiteli. Dalším důležitým zjištěním je, že země úspěšné v redukci chudinské populace měly vysoce centralizovaný systém vlády. Tyto vlády byly schopnější koordinovat rozvoj, rozdělit finance, přijmou adekvátní legislativu a realizovat projekty, zatímco místní orgány koordinovali a řídili operace v daných lokalitách. Zpráva o stavu světových měst 2006/7 jasně ukazuje, že mnoho zemí je oddáno boji se stoupajícím počtem chudinských čtvrtí. Narůstající politická podpora řešení tohoto problému, spolu s důsledným plánováním a prevencí umožnila i zemím s nižším příjmem, jako např. Kolumbii a Filipínám, úspěšný boj proti tomuto fenoménu. Podle zprávy není vznik chudinských čtvrtí ani nevyhnutelný ani akceptovatelný. Vystěhovávání chudých z měst pomocí diskriminačních praktik není odpovědí na současnou situaci. Jediné dlouhodobě udržitelné řešení je pomoc chudým v integraci do městské společnosti. Ve stále více urbanizovaném rozvojovém světě se ohnisko chudoby přemísťuje do měst. Bitva k dosažení rozvojových cílů bude tedy muset být vedena v chudinských čtvrtích světových měst.

Foto: OSN

Dne 6. října 1973 propukla na Blízkém východě válka mezi Egyptem a Izraelem v oblastech Suezského kanálu a Sinaje, a mezi Izraelem a Sýrií na Golanských výšinách. 24. října, v době, kdy boje mezi Egyptem a Izraelem dosáhly kritického vrcholu, rozhodla Rada bezpečnosti o zřízení Pohotovostních jednotek OSN (UNEF II). Tyto jednotky byly okamžitě vyslány do oblasti Suezského kanálu a jejich tamní přítomnost, ukončená v roce 1979, efektivně přispěla ke stabilizaci situace.

Na straně izraelsko-syrského konfliktu však napětí přetrvávalo. Již v říjnu 1973, kdy izraelské síly překročily hranici přiměřě z roku 1967 a okupovaly část syrského území, schválila Rada bezpečnosti rezoluci 338, která vyžadovala okamžitě příměří. Vojenská pozorovatelská OSN pak zřídili v okolí nepřátelské hranice několik dočasných pozorovatelských stanovišť. K zastavení vojenských aktivit však nedošlo. Vzájemné útoky mezi oběma stranami využívající dělostřelectva nebo letectva pokračovaly. Obě strany si u OSN stěžovaly na nedodržování příměří. Od března do konce května roku 1974 se situace ještě zhoršila. Útoky dělostřelectva a tanků byly čím dál častější. Na tomto pozadí převzaly Spojené státy diplomatickou iniciativu, jejíž výsledkem byla

Seriál: MÍROVÉ MISE OSN

UNDOF

dohoda o oddělení vojsk Izraele a Sýrie. Tato dohoda není smlouvou o míru, ale je krokem směrem k dlouhodobému míru zakládajícímu se na rezoluci Rady bezpečnosti číslo 338. Mimo samotný klid zbraní bylo dohodou určeno území oddělení nepřátelých stran a po obou stranách tohoto území dvě stejné zóny, na kterých mohly být přítomny omezené síly obou vojsk. K podepsání této dohody a jejího Protokolu o zapojení jednotek UNDOF a jejich mandátu dohledu na klid zbraní došlo 31. května 1974 v Ženevě. Ve stejný den přijala Rada bezpečnosti rezoluci 350, jíž misi UNDOF (UN Disengagement Observer Force) formálně zřídila.

Jednotky OSN pro dohled nad oddělením nepřátelých stran umístěné na Golanských výšinách mají mandát udržovat příměří mezi oběma státy, dohlížet na oddělení jejich vojenských jednotek a udržovat území oddělení stanovené dohodou. Od roku 1974 mise OSN ve spolupráci s oběma stranami efektivně plní svou úlohu.

UNDOF kontroluje území oddělení, což je asi 80km dlouhé a v nejširším středu 10km široké pásmo, které se na jižní i severní straně zužuje až na jeden kilometr. Toto území je obydlené a je spravováno syrskými úřady. Do oblasti však nemají povolen vstup žádné jiné vojenské jednotky než UNDOF. Mise má dva základní tábory, 44 permanentně obsazených postů a 11 pozorovatelských stanovišť. Nejvýše položené stanoviště OSN se nachází v nadmořské výšce 2800 metrů. Oblast je značně zaminována a příslušníci mise se podílejí na odstraňování min. Pozemní miny způsobily v prvních letech mise smrt a zranění několika příslušníků modrých přileb.

Za více než třicet let trvání této mise došlo k občasným incidentům. Následkem protiletcké obrany se 9. srpna 1974 zřítlo nad územím Sýrie letadlo OSN s devíti Kanadany na palubě, které se pohybovalo v zavedeném leteckém koridoru na trase z Ismailie do Damašku.

V prosinci 1981 se izraelská vláda rozhodla uplatňovat izraelskou legislativu na území okupovaných Golanských výšin. Proti tomuto kroku však Sýrie silně protestovala a Rada bezpečnosti i Valné

Polský voják odminovává území oddělení.
(Foto OSN, 1974)

shromáždění jí daly za pravdu prohlášením izraelského rozhodnutí za neplatné. V období mezi květnem a zářím 1994 se zase Syrčané několikrát dopustili porušení dohody o příměří, když se pokusili zaminovat část území oddělení. Tyto miny byly následně příslušníky mise UNDOF odstraněny.

Situace na syrsko-izraelské hranici zůstává klidná. Největší nebezpečí však hrozí místním obyvatelům z pozemních min. Syrští pastýři občas překročí hranici oddělení a někteří přišli detonací min o život. Izrael i Sýrie však plně spolupracují s misí OSN a již několik let nebyl z Golanských výšin hlášen žádný vážný incident. Od vzniku v roce 1974 byl mandát mise UNDOF se souhlasem obou států každý půlrok obnovován. Vzhledem k přetrvávajícímu napětí na Blízkém východě byl tento mandát minulý měsíc prodloužen do konce roku 2006. UNDOF se však potýká s nedostatkem finančních prostředků v hodnotě 33,8 milionů USD, což jsou nezaplacené příspěvky států, které se podílejí na financování této mise.

Více informací o misích OSN naleznete v publikaci „The Blue Helmets: A Review of United Nations Peacekeeping“, která je dostupná v knihovně IC OSN nebo na internetové adrese www.un.org/Depts/dpko.

UNDOF v kostce

UMÍSTĚNÍ

Golanské výšiny

VELITELSTVÍ

Camp Faouar

TRVÁNÍ

Od května 1974, stále trvá

VELITEL

Generálporučík Bala Nanda Sharma (Nepál)

PERSONÁL

1046 vojenského personálu

57 vojenských pozorovatelů UNTSO

37 mezinárodních civilních pracovníků

107 místních zaměstnanců

ZEMĚ KTERÉ VYSLALY JEDNOTKY

Indie, Japonsko, Kanada, Nepál, Polsko, Rakousko a Slovensko

FINANCOVÁNÍ:

Rozpočet na období od 1. 7. 2006

do 30. 6. 2007: 41,59 mil. USD

Optimista v Bagdádu

Bagdádu. Pro diplomata dnes neexistuje mnoho riskantnějších oblastí působení. Přes všechno zlé však Ashraf Jehangir Qazi, zvláštní zástupce generálního tajemníka pro Irák, cítil, že tuto práci nemůže odmítnout. „Celý svět má enormní zájem na dobrém vývoji situace v Iráku,“ řekl Qazim. „Být i malou částí tohoto procesu je pro mne ohromným privilegiem.“

Qazi poskytl rozhovor magazínu *Politically Speaking* při své březnové návštěvě New Yorku, během které informoval Radu bezpečnosti o tehdejší zneklidňující vývoji v Iráku – o patové situaci při tvoření nové irácké vlády a o narůstajícím náboženském násilí, které následovalo bombové útoky na šíitskou svatyni.

Přestože je budoucnost Iráku obtížně předpovědět, Qazi, který dříve zastával významné funkce jako vyslanec Pakistánu ve Washingtonu, Novém Dillí, Pekingu nebo v Moskvě, vyjádřil přesvědčení, že na konci tunelu čeká Irák přece jen světlo.

„Irák prochází velmi náročným obdobím transformace.... Zatím absolutně není důvod pro spokojenost,“ zdůraznil. „Na druhou stranu jsem velmi optimistický, co se týká budoucnosti. Věřím, že si lidé sami uvědomí, že neexistuje jiná alternativa než úspěšné překonání náboženských sporů a politických pří, které se mohou objevit a které byly současným vývojem vyvolány.“

Pozitivní přístup může mít pan Qazi v popisu práce. Jeho pocit, že se věci obrátí k lepšímu, pramení však také z pozitivnějšího vývoje v posledních letech a z jeho častých rozhovorů s iráckými představiteli.

Podpora národní jednoty a kompromisu je velkou částí Qaziho práce jako vedoucího Pomocné mise OSN pro Irák (UNAMI), kterým je od roku 2004. „Iráčtí političtí představitelé nemají jinou možnost než se postavit výzvám, které čelí jejich země.“

UNAMI, politická mise spadající pod kontrolu Odboru pro politické záležitosti, se řídí rezolucemi Rady bezpečnosti a napomáhá Iráku v jeho politické transformaci. Jen za minulý rok asistovala OSN při dvou celoná-

rodních volbách a referendu o nové ústavě, která se snaží ochránit práva všech skupin obyvatelstva.

Ze sídel v Bagdádu, Amánu a Kuvajtu a dvou menších kanceláří v iráckých městech Basra a Erbil, mise UNAMI a jejích 300 mezinárodních zaměstnanců také poskytují humanitární a rozvojovou pomoc potřebným Iráčanům a pomáhají zavést lepší systém ochrany lidských práv.

Ale i přes „hodně dobré práce“ odvedené na straně OSN Qazi uznává, že pokrok v dosahování politických cílů zatím nepomohl zmírnit násilí. Nedostatek bezpečnosti a politická nejistota znemožňují rozšířit misi OSN do míry, kterou by mnoho Iráčanů uvítalo.

Nebezpečné prostředí

I přes převládající podporu OSN ze strany Iráčanů, zůstává organizace terčem skupin, které ji zaměřují s mezinárodní silou vedenou Spojenými státy americkými nebo kteří jsou toho

názoru, že OSN může být překážkou v jejich zájmu udržení nestability. „K plánování útoku a ohrožení životů stačí pouze pár lidí s negativním postojem k OSN.“

Vzpomínky na tragický bombový útok na ústředí OSN v Bagdádu v srpnu 2003, při kterých bylo zabito 22 lidí včetně zvláštního zástupce generálního tajemníka Sergio Vieira de Mella, jsou stále v živé paměti. Před Qaziho kanceláří, v hlídaném prostoru OSN v Bagdádu, se u paty vlnkového stoužaru nachází bronzová plaketa vyjadřující úctu obětem.

Skromný v komentáři o své vlastní odvaze přijmout pozici v Iráku, má Qazi pouze slova obdivu pro svého předchůdce. „Jsem naprosto ohromený, jak srdečně na něj lidé vzpomínají, protože tu působil poměrně krátce,“ řekl Qazi o Vierovi de Mello. „Nikdy jsme se nesetkali, ale on je vzor pro nás pro všechny – on a jeho tým, kteří zaplatili cenu nejvyšší.“

Foto: OSN/DPI

Okamžik pravdy pro Spojené národy

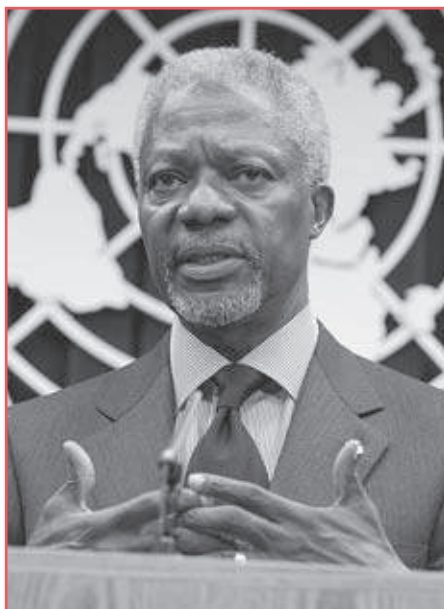
Kofi Annan

V červnu vypukla menší bouře, když můj zástupce Mark Malloch Brown ve svém projevu vyzval Spojené státy, aby se více a hlouběji angažovaly po boku dalších členských států OSN ve snaze o dosažení její reformy. Má v tom naprostou pravdu. Oba jsme však přesvědčeni, že totéž poselství je třeba vyslyšet v řadě dalších zemí kromě USA.

V červnu OSN čelila okamžiku pravdy. V prosinci minulého roku schválily členské státy rozpočet na léta 2006–2007, umožnily nám však z něj utratit pouze omezenou část, která pokryla činnost na prvních šest měsíců. Hlavní přispěvatelé v čele s USA trvali na tom, že bude toto omezení zrušeno jedině tedy, bude-li učiněn v reformě OSN významný pokrok. Tento termín se přiblížil a zdaleka nebylo jisté, že se podařilo dosáhnout uspokojivé reformy. Žádné ze zúčastněných stran se nepodařilo nalézt způsob, jak jednat s ostatními a dohodnout se na pokračování reformy.

Představitel OSN Sir Brian Urquhart jednou prohlásil, že OSN ve skutečnosti nikdy není ve finanční krizi, pouze v krizi politické. Měl pravdu. Spojené státy se pokoušejí využít „síly své peněženky“, aby prosadily zoufale potřebné správní reformy. Tato taktika však vyvolala negativní reakci mezi rozvojovými zeměmi.

Většina z nich si potřebu reformy velmi dobře uvědomuje – nejen proto, že právě v těchto zemích OSN zajišťuje klíčové služby od udržování a budování míru, poskytování humanitární pomoci, podpory lidských práv, pomoci při organizaci voleb či boje proti infekčním nemocem. Právě ony tudíž mohou z dobře spravované OSN, která dokáže skutečně zhodnotit peníze, nejvíce získat. Nekritizují ale ani tak detaily navrhovaných reform, jako to, co považují za naprostý vliv několika bohatých zemí. Právě toto jsem měl na mysli, když jsem v lednu minulého roku v Londýně hovořil o „pocitu frustrace a vyloučení, které podněcuje mnoho států k uplatnění jediné moci, kterou mají – moci blokovat další reformy, jako například lepší řízení. Některé

totiž i toto považují za pokus těch velkých shrábnout ještě větší moc pro sebe“.

Jak britský premiér Tony Blair uznal ve svém červnovém projevu, z dlouhodobého hlediska je nutné reformovat celou strukturu OSN, včetně Rady bezpečnosti. Současné reformy jsou tedy pouhým předvojem toho, co musí následovat. Veřejná správa se stává stále globálnější. Problémy dneška – od terorismu přes chudobu, drogy, zločin, nemoci či obchod – nemůže žádný stát řešit sám. Zatímco ale čekáme na politickou vizi, díky níž bychom dohnali tempo dnešních výzev, musíme plnit zásadní úkol. Tím jsou programy, jimž daly mandát členské státy a které poskytují zásadní služby lidem v akutním nebezpečí a potřebným. Nesmíme dovolit, aby tyto práce ustaly.

Je v zájmu všech členských států udržet OSN v chodu a přizpůsobit ji specifickým úkolům, které po ní chtějí. Obě strany sporu proto musejí zmírnit rétoriku a začít seriózně jednat s cílem dosáhnout rozumného kompromisu, který poslouží jako základ pro pozdější zásadnější reformu. Nejde pouze o složení Rady bezpečnosti, které odráží realitu poloviny 20. století. Chování a přístup mnoha vlád vůči OSN vězí ve stejné časové pasti. Nikdo se plně nepřizpůsobil nové realitě OSN, která v současnosti

nejen že pořádá konference a píše zprávy, ale řídí mnohamiliardové komplexní operace na udržení míru, boj proti chudobě a řešení humanitárních katastrof. Následkem toho nemáme potřebné instituce, s jejichž pomocí bychom čelili globálnímu výzvam tohoto století. Je třeba, abychom z této situace vyvázli.

Plán na reformu, který jsem minulý rok předložil, nám všem připomněl, že OSN stojí na třech „nohách“, jimiž jsou rozvoj, kolektivní bezpečnost a lidská práva. A tak jako kterákoli dobrá židle potřebuje OSN i nohu čtvrtou – správní reformu. OSN musí pomoci členským státům postupovat na všech třech frontách najednou. Právě proto potřebujeme nejen Radu bezpečnosti, ale rovněž efektivní Radu pro lidská práva. Proto je také třeba přeměnit Ekonomickou a sociální radu na skutečnou rozvojovou komoru, která bude usilovat o plnění Rozvojových cílů tisíciletí, mezi něž patří snaha o snížení extrémní chudoby do roku 2015 na polovinu.

Některé reformy se již realizovat podařilo. Začátkem července poprvé zasedaly nově zřízená Rada pro lidská práva i Komise pro budování míru. Všechny členské státy přijaly zodpovědnost za ochranu lidí ohrožených genocidou a podobně závažnými zločiny. Máme vylepšený fond pro humanitární pomoc, fond pro demokracii, etický úřad a zdokonalený systém na ochranu svědků. Nyní potřebujeme zlepšit systém účetnictví a kontroly, systém dodávání zboží, finanční flexibilitu a pravidla pro najímání a řízení zaměstnanců.

Vzhledem k rozsahu úkolů nejsou tyto požadavky tak vysoké. Vlády se jistě dokáží shodnout na tom, jak tyto reformy realizovat, aniž by celá organizace musela zastavit svou činnost. Je čas, aby se ti, kterým na provedení reformy skutečně záleží, spojili a vytvořili novou koalici. Ta by měla přemostit umělé a neplodné rozdělení mezi severem a jihem a svěst dohromady všechny ty, kteří jsou ochotni spolupracovat, protože sdílejí vizi skutečně funkční OSN pracující pro blaho všeho lidu světa.